

Yttrande

Datum 2025-06-11
Diarienummer 4.3.3-2502-0194

Er beteckning
KN2025/00288

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kristin.skeppsby@regeringskansliet.se

Remiss av SOU 2024:98 - En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Statens geotekniska institut (SGI) lämnar härmed följande synpunkter med anledning av rubricerad remiss. Siffrorna inom parentes i rubrikerna hänvisar till relevant avsnitt i betänkandet.

Inledande kommentar

SGI är remissinstans i ett stort antal miljöbedömnings- och tillståndsärenden gällande frågor om föroreningar i mark, sediment och grundvatten, ras, erosion och skred samt avfall och deponier. SGI välkomnar en samordning av miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen, men önskar samtidigt föra fram att följande, enligt vår erfarenhet, är avgörande för att uppnå en effektiv ärendehantering och därmed korta handläggningstider:

- Väl avgränsade miljökonsekvensbeskrivningar
- Adekvat detaljeringsgrad och kvalitet i underlagen som beskriver de signifikanta miljökonsekvenserna
- Tydlig motivering av metodval i underlagen
- Tillräckliga resurser hos prövningsmyndigheterna

Vår bedömning är att brister i ovanstående är vanligt förekommande idag och därför redan nu är avgörande för miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessernas handläggning och effektivitet. Dessa faktorer kommer fortsatt vara avgörande oavsett om, och hur, de i betänkandet föreslagna ändringarna genomförs.

Synpunkter på utredningens förslag

Ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (14.4)

SGI är positivt till att samordna miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocesserna, men hänvisar till det som angetts ovan: en effektiv handläggning och korta tidsfrister är enbart möjligt om underlagen uppfyller specifika krav på omfattning och kvalitet. Detta måste göras tydligt och säkerställas innan ansöknings- och granskningshandlingar lämnas in. Att prövningsmyndigheterna har tillräckliga resurser måste också säkerställas.

Uttrycket miljöfarlig verksamhet ändras (14.5.2)

SGI motsätter sig en ändring av begreppet "miljöfarlig verksamhet" och hänvisar till att alla verksamheter är miljöpåverkande, oavsett om dessa faller under 9 kap. 1 § miljöbalken (1998:808) eller ej. Begreppet "miljöfarlig verksamhet" är, som också framförs i utredningen, tydligt, begripligt, accepterat och neutralt, varför SGI förespråkar att det fortsatt behålls.

Yttrande**Datum**

2025-06-11

Diarienummer

4.3.3-2502-0194

En ny prövningsmyndighet för hela processen (14.6.6)

SGI kan inte bedöma hur vida inrättandet av en nationell miljöprövningsmyndighet kommer att leda till samordningsvinster, ökade möjligheter till jämlika prövningar och underlätta remisshanteringen. SGI önskar påpeka att en sådan, nationell, myndighet i vart fall måste ha regional förankring och förses med tillräckliga resurser för att kunna fylla sin funktion och bidra till en mer effektiv miljöprövning.

Nytt granskningsförfarande (14.8.4)

SGI instämmer i att en effektivare handläggning och därmed kortare handläggningstid förefaller möjligt med den föreslagna ändringen. SGI vill dock påpeka vikten av tydliga riktlinjer för hur miljöprövningsmyndigheten ska avgöra när, och vilka, andra myndigheter ska ges tillfälle att inkomma med synpunkter på granskningsunderlaget.

Idag får till exempel SGI, i egenskap av nationell expertmyndighet, in ett stort antal ärenden där det inte är tydligt varför ärendet remitteras till SGI. Att ärenden på det sättet, och särskilt i så stor utsträckning som idag, skickas till myndigheter för granskning är inte effektivt. SGI välkomnar därför att utredningen föreslår att det nuvarande undersökningssamrådet ersätts med ett remissförfarande med berörda myndigheter vid behov. Det bör i det sammanhanget också förtydligas att miljöprövningsmyndigheten bör specificera vad den behöver stöd i, alltså varför ärendet remitteras till den aktuella myndigheten.

SGI vill också understryka att om ett granskningsförfarande ska leverera de önskade förbättringarna kräver det fortsatt både omfattande kunskaper och resurser hos den granskande myndigheten. Detta i synnerhet om granskningen ska ske i dialog med sökanden.

Undantag från krav på en specifik miljöbedömning (14.8.5)

SGI har inget emot att miljöprövningsmyndigheten i det enskilda fallet får besluta om att undanta en verksamhet eller åtgärd från kravet på specifik miljöbedömning om verksamheten eller åtgärden enbart avser försvaret eller beredskapen vid civila olyckor och kriser. SGI vill dock påpeka att undantagen måste hanteras restriktivt och från fall till fall. Utredningen villkorar möjligheten till undantag med att genomförandet av en specifik miljöbedömning skulle "inverka negativt på projektets syfte." SGI önskar här uppmärksamma att formuleringen i Artikel 1 punkten 3 i MKB-direktivet¹ har en annan lydelse:

"Medlemsstaterna får, efter bedömning från fall till fall och inom ramen för den nationella lagstiftningen, besluta att inte tillämpa detta direktiv på projekt eller delar av projekt som enbart avser försvaret eller projekt som enbart avser beredskapen vid civila olyckor och kriser om de anser att det skulle inverka negativt på dessa syften." [Vår understrykning.]

SGI anser att det är en väsentlig skillnad i att göra en avvägning gentemot projektets egna syften och försvarets eller beredskapens syften. Formuleringen måste utformas så att den står i överensstämmelse med direktivet.

¹ Europaparlamentets och rådet direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

Närmare om vilka myndigheter som ska underrättas om en ansökan (14.9.5)

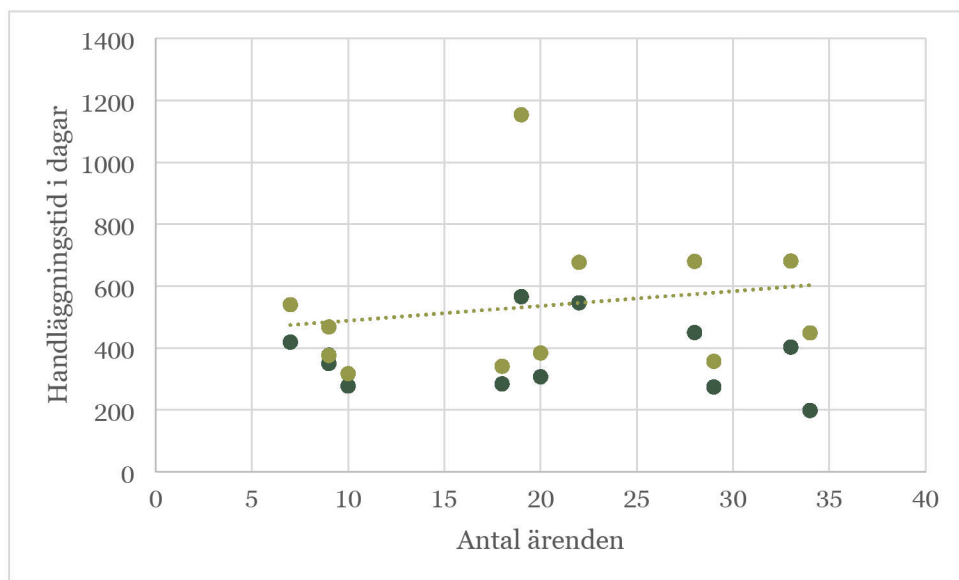
SGI anser att det av miljöprövningsförordningen tydligt behöver framgå hur miljöprövningsmyndigheten ska avgöra vilka andra verksamheter och myndigheter som kan beröras av en ansökan på så sätt att verksamheten eller myndigheten ska underrättas om den. Om miljöprövningsförordningen är tydlig är det SGI:s uppfattning att miljöprövningsmyndighetens handläggning kan underlättas och bli mer enhetlig mellan ärenden. Dessutom kan en tydlig reglering säkerställa att SGI:s sakkunskap och synpunkter får maximal samhällsnytta i de ärenden som är relevanta för myndigheten att hantera.

Avslutande kommentar om handläggningstiden

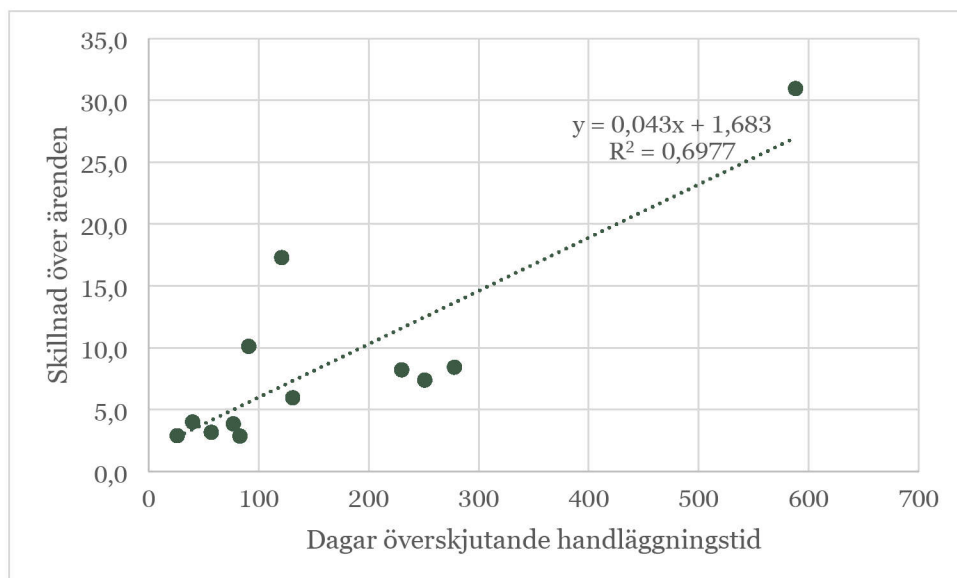
Hur lång tid tar miljöprövningsprocessen? (8)

SGI konstaterar brister i det statistiska underlaget gällande avgjorda mål, handläggningstider hos prövningsmyndigheter med mera, vilket också kommenteras i betänkandet. Eftersom ett syfte med utredningen är att åstadkomma kortare handläggningstider är sådan kunskap av högsta vikt.

Utifrån den data som presenteras i betänkandet, till exempel i tabell 8.7 om antalet beslutade ärenden (hel tillståndsprövning) hos miljöprövningsdelegationerna år 2022, kan inget tydligt samband mellan antalet ärenden och medianen av handläggningstiden skönjas (se figur 1 nedan som visar samma information grafiskt). Redovisas i stället skillnaden mellan 75-percentilen och medianen av handläggningstiden och fördelas det över antalet hanterade ärenden, som i figur 2 nedan, framträder ett relativt starkt samband till överskjutande handläggningstid. Detta tyder på att ett relativt begränsat antal, troligen komplexa och därmed tids- och resurskrävande, ärenden slår igenom i statistiken över handläggningstiderna.

Figur 1. Antalet ärenden hos miljöprövningsdelegationerna år 2022 mot handläggningstider för ärenden (data från tabell 8.7 i betänkandet).

Figur 2. Överskjutande handläggningstid hos miljöprövningsdelegationerna år 2022 mot skillnaden mellan 75-percentiler och medianer för handläggningstider per antalet ärenden (data från tabell 8.7 i betänkandet).

SGI vill med ovanstående lyfta behovet av forskning inom området för att säkerställa oberoende och vetenskapligt förankrad kunskap. Detta för att i framtiden kunna bedöma om förslagen i betänkandet har gett önskad effekt samt hur effektiv miljöbedömningsprocessen är i att uppfylla sitt syfte, nämligen att skydda miljön och att värna allmänna intressen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Johan Anderberg efter föredragning av avfalls- och deponiteknikern Martijn van Praagh. Även miljöjuristen Sofie Hermansson har deltagit i ärendets handläggning.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Johan Anderberg

Martijn van Praagh